



Odporúčanie k téme 28. ročníka súťaže

Spotrebiteľská výchova žiakov - Spotreba pre život

Kedy a prečo sa rozhodujem ako kritický spotrebiteľ?

V trhovej ekonomike sú spotrebiteľia denne bombardovaní informáciami o neprebernom množstve tovarov a služieb. Každý deň sú vystavení ovplyvňovaniu marketingom. Niektoré informácie prejdú bez povšimnutia, iné si triedia a úmyselne alebo neúmyselne uložia do pamäte. Súčasní spotrebiteľia majú na trhu nepomerne väčší výber produktov, ale oveľa náročnejšie rozhodovanie. Spotrebiteľia potrebujú vyhľadať a spracovať informácie a vyhodnotiť ich k osobným potrebám a obmedzeným finančným zdrojom. Nakupovaním si spotrebiteľia zároveň vyberajú zdravý, či nezdravý životný štýl, chránia alebo poškodzujú životné prostredie, a vplývajú na miestnu komunitu a ekonomiku spoločnosti.

Kto je spotrebiteľ?

Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb., v §52 za spotrebiteľa považuje fyzickú osobu, ktorá v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, z nej vyplývajúcich záväzkov alebo pri obchodnej praktike nekoná v rámci svojej podnikateľskej činnosti alebo povolenia.

Spotrebiteľské správanie

Ekonomika vysvetľuje spotrebiteľské správanie z objektívne pozorovateľných dôsledkov správania spotrebiteľov na trhu. Psychológia vysvetľuje zákonitosti, predvída zmeny správania a ukazuje možnosti ako správanie spotrebiteľov ovplyvňovať. Pedagogika ukazuje možnosti a spôsoby pozitívneho ovplyvňovania výsledkov učenia, v ktorom nadobudnuté postoje a skúsenosti spotrebiteľov vedú k zmene správania. Poznanie a pochopenie procesov spotrebiteľského správania je základom, aby učitelia s minimálnymi nákladmi dosiahli stanovené ciele.

Spotrebiteľská výchova

Spotrebiteľskou výchovou rozumieme školské a mimoškolské aktivity, ktorých cieľom je umožniť žiakom učiť sa byť kritickým, zodpovedným a občiansky aktívnym spotrebiteľom. Proces spotrebiteľskej výchovy má byť postupným rozvojom kognitívnych procesov a pracovných techník, ktoré umožnia žiakom zvýšiť spotrebiteľské vedomie a kritické uvažovanie



a povedie k zodpovednému konaniu. Dôležité je, aby žiaci filtrovali informácie, objavovali a porozumeli veciam a javom spotreby a poznávali rolu spotrebiteľa v trhovej ekonomike.

Žiaci si môžu vybrať na spracovanie článkov jednu alebo viacej tém. Dôležité je, aby články predstavili nevyhnutné teoretické poznatky a na konkrétnych príkladoch v trhovej ekonomike predstavili vlastné názory, postoje a kritické myslenie.

č.	TÉMA	AKTIVITY
1.	Pôsobenie reklamy	Počas jedného dňa monitorujte reklamy, ktorým ste vystavovaní (televízia, sociálne siete, billboardy...) Identifikujte dôvody zvyšovania počtu reklamných odkazov. Vysvetlite účinky pôsobenia reklám na nezrelé osobnosti detí a mladých ľudí.
2.	Spotrebiteľ ako objekt marketingu	Vyhľadajte príklady reklám, ktoré vás ovplyvnili a uveďte čo ste si na základe reklamného presvedčania kúpili. Formulujte praktické rady ako kriticky hodnotiť obsah reklamných odkazov a vyhnúť sa impulzívnemu nakupovaniu.
3.	Reklama zameraná na deti	Preskúmajte pôsobenie mediálnych hrdinov z rozprávok na správanie detí. Skúmajte ako rozprávkové postavičky ovplyvňujú správanie detí k nakupovaniu potravín, oblečenia, či hračiek. Vieme deťom vysvetliť význam pôsobenia marketingu?
4.	Hazardné a podvodné hry	Uvažujte o rizikách hľadania šťastia v rýchlom zbohatnutí prostredníctvom falošnej viery vo veľké výhry. Nájdite a uveďte príbehy zo svojho okolia.
5.	Nekalé obchodné praktiky	Vyhľadajte reklamy, ktoré sľubujú spotrebiteľom neuveriteľné dobro, či veci zadarmo. Analyzujte reálnosť a opodstatnenosť týchto tvrdení. Uveďte príklady zo života.



6.	Skrytá a neetická reklama	Vykonajte prieskum reklám. Ktoré reklamy zakazuje zákon a ktoré reklamy by ste vy zakázali? Vyberte príklady sťažností na reklamy, ktoré Arbitrážna komisia Rady pre reklamu posúdila ako opodstatnené a uveďte prečo.
7.	Právne a etické obmedzenia reklamy	Vyhľadajte reklamu, o ktorej si myslíte, že je neetická, je v rozpore s Etickým kódexom reklamnej praxe. Sformulujte sťažnosť na Radu pre reklamu.
8.	Podomový predaj	Vyhľadajte vo vašom okolí niekoho, kto má skúsenosti s nátlakovou formou predaja. Opíšte jeho skúsenosť a formulujte praktické rady ako odolávať nátlakovému predaju.
9	Učenie založené na hre	Uveďte príklady ako s mierou využívať počítačové hry a videohry, aby sme vyhli ich negatívnym vplyvom a naopak rozvíjali logické a strategické myslenie. Vyhľadajte pozitívne a negatívne príklady vo svojom okolí.
10.	Zodpovedná spotreba	Na konkrétnych príkladoch zo života vo vašom okolí vysvetlite pojmy potreby a želania. Uveďte príklady impulzívneho nakupovania a konzumného správania
11.	Cezhraničné nakupovanie	Vysvetlite výhody a nevýhody cezhraničného nakupovania pre spotrebiteľa, región, ekonomiku a spoločnosť.
12.	Závislosť od nakupovania	Vykonajte prieskum a predstavte rozličné typy spotrebiteľského správania pri nakupovaní. Opíšte príklady chorobného nakupovania.
13.	Úverové zaťaženie spotrebiteľov	Vykonajte prieskum (interview, exkurziu) do Bezplatného poradenského centra pre zadlžených spotrebiteľov. Opíšte príčiny, ktoré ich priviedli do dlhovej pasce.



14.	Orgány dozoru na trhu	Aké úlohy plnia orgány dozoru na trhu? Aký význam majú zverejňované rozhodnutia o poškodzovaní spotrebiteľov?
15.	Odškodňovanie spotrebiteľov	Na konkrétnom príklade uveďte postup reklamačného konania. Uveďte existujúce možnosti alternatívneho riešenia sporov.
16.	Nekaké obchodné praktiky	Zistite vo svojom okolí (na internete) ktorí spotrebiteľia boli vystavení klamlivým a agresívnym formám predaja. Ako riešili danú situáciu?
17.	Environmentálne značky	Vyhľadajte výrobky snvironmentálnymi značkami a opište ich význam pre udržateľnú spotrebu.
18.	Greenwashing	Vyhľadajte zavádzajúce environmentálne značky a uveďte aké škody spôsobujú v súťaži na trhu. Akým spôsobom sú poškodzovaní spotrebiteľia?
19.	Fair trade a detská práca	Prečo si kupujeme výrobky Fair trade a vyhýbame sa nakupovaniu produktov, ktoré zneužívali detskú prácu?
20.	Nezasypme Slovensko odpadmi	Urobte prieskum odpadov v domácnosti/škole a navrhnete zmeny na redukciiu odpadov.
21.	Šetrenie energií	Zistite spotrebu elektrickej energie v domácnosti za 1 týždeň. Navrhnete koľko kWh a koľko EUR by sa dalo ušetriť jednoduchými opatreniami.
22.	Označovanie potravín	Ktoré povinné informácie musia byť uvedené na obaloch potravín? Aký majú význam pre spotrebiteľa?
23.	Regionálne zvyky a tradície	Vyberte príklady zdravých a nezdravých regionálnych tradícií vo výžive.
24.	Bezobalové nakupovanie	Zmapujte bezobalové obchody vo vašom okolí a navrhnete ako s princípmi zero-waste osláviť v rodine Veľkú noc/Vianoce



25.	Spotreba cukru a umelých farbív	Vyhľadajte a analyzujete potraviny s vysokým obsahom cukru a umelých farbív určených deťom. Aké preventívne opatrenia je potrebné prijať na ochranu ich zdravia?
26.	Označovanie kozmetiky	Zistíte ako sú označované kozmetické výrobky. Uveďte príklady kozmetických výrobkov, ktoré obsahovali látky zakázané európskym nariadením o bezpečnosti (1223/2009).
27.	Bezpečnostné opatrenia	Opíšte najčastejšie uvádzané symboly bezpečnosti na výrobkoch v domácnosti. Vysvetlite prečo je potrebné dôkladne čítať návody na použitie.
28.	Udržateľnosť spotreby	Majú bežne používané hygienické prostriedky v domácnosti ekologickejšiu alternatívu?
29.	Kvalita potravín a zdravie	Zdravie má nevyčísliteľnú hodnotu. Na príkladoch ukážte ako si spotrebiteľ výberom potravín chráni alebo poškodzuje svoje zdravie.
30.	Ochrana a porušenie autorských práv	Vyhľadajte a analyzujte príklady zverejňovania plagiatorských obsahov, neetických a nezákonných obsahov na internete.

V Starej Ľubovni 29.12.2024

Mgr. Božena Stašenková, PhD.

koordinátorka súťaže